

REDAKTIONELT FORORD

Landbrugets aktuelle situation: Paradigmeskifte eller boble?

Landbruget i næsten hele verden oplever i disse måneder markante forandringer. Vi står midt i en fødevarekrise, hvor markedet er kommet ind i en voldsom ubalance, og hvor prisstigninger og fødevaremangel i fattige u-lande er blevet aktuelle problemer.

FN's fødevareprogram (WFP) vurderer, at den aktuelle fødevarekrise er den største udfordring, organisationen har stået over for i de 45 år, den har eksisteret.

Spørgsmålet er, om vi oplever et paradigmeskifte – en helt ny måde at opfatte fødevaremarkeder på – eller om vi blot ser en kraftig men kortvarig boble, som er væk om få år.

Kun fremtiden kan svare på det spørgsmål. Ét er dog givet: Fødevarekrisen har vendt op og ned på mange forhold, og nye dagsordener er blevet sat:

Fødevarelagre blev for nogle år siden blev opfattet som synonym for markedsubalance og overproduktion, resultatet af forfejlet landbrugspolitik og overdreven landbrugsstøtte. Siden er lagrene reduceret, og nu er netop de for små lagre en væsentlig årsag til fødevarekrisen. Lagre er blevet efterspurgt og er en mangelvare.

Priserne på landbrugsvarer har gennem flere årtier fulgt en sikker tendens i retning af realfald og faldende bytteforhold. Kurven er dramatisk knækket i det seneste halve år, og især priserne på korn og mejeriprodukter er steget markant.

Landbruget kommet i fokus og på avisernes forside. Fødevarekrisen har skabt et meget nærværende og synligt problem, som har konsekvenser langt uden for landbrugets rækker.

Landbrugsstøttens berettigelse og afvikling er også kommet i fokus i forlængelse af fødevarekrisen. På den ene side finder nogen, at fødevarekrisen netop viser behovet for vedvarende landbrugspolitikens styring af landbrugsmarkederne. På den anden side mener andre, at de stigende priser har overflødiggjort støtte til landmændene. Derfor er det et godt tidspunkt nu, at få fjernet den sidste rest af landbrugsstøtte.

Netop landbrugspolitikken og landbrugsstøttens fremtid bliver analyseret i den første artikel, *Scenarier for udviklingen af den fælles landbrugspolitik* – af Søren E. Frandsen og Jens Hansen fra Fødevarøkonomisk Institut. Baggrunden for artiklen er, at Folketinget i 2007 besluttede, at der skal udarbejdes en strategi for, hvorledes regeringen aktivt vil arbejde for at afvikle EU's landbrugsstøtte. I artiklen konstateres det, at på trods af at landbrugspolitikken har bevæget sig i en samfundsøkonomisk fornuftig retning de seneste 10-15 år, er der fortsat en række udfordringer eller problemer tilbage. På den baggrund opstilles der 6 mulige scenarier for udviklingen af EU's landbrugspolitik.

Den anden artikel af Peter Nedergaard, *EU og erhvervslivet: Hvad kan udviklingen af EU's landbrugspolitik fortælle os*, omhandler også udviklingen i landbrugspolitikken, men i et mere historisk og reflekterende perspektiv. EU's landbrugspolitik betegnes som et »politisk super-eksperiment« og bruges til at illustrere og uddybe en socialkonstruktivistisk rational choice-teori med henblik på at forklare de politiske resultater.

Den tredje artikel, *Fødevarerkrisen: Udvikling, årsager og konsekvenser*, analyserer nærmere fødevarekrisen. Der findes flere enten midlertidige eller mere strukturelle forklaringer på de høje landbrugspriser, og fødevarekrisen skyldes til dels et sammenfald af flere uheldige omstændigheder på én gang. Som det vises, indeholder fødevarekrisen og dens løsning række dilemmaer. Der advares dog mod »panikløsninger«, da det er sandsynligt, at fødevarekrisen løser sig selv inden for 1-2 år.

Den fjerde artikel hedder slet og ret: *Får Maltus ret?* Den engelske økonom, Thomas Robert Malthus forudsagde for mere end 200 år siden, at fødevareproduktionen på et tidspunkt ikke mere vil kunne følge med befolkningsudviklingen. Den aktuelle fødevarekrise har medført, at Malthus igen er blevet meget aktuel. Er vi nået til det sted, hvor de to kurver, fødevareproduktionen og befolkningsudviklingen, krydser hinanden? Vil fødevareproduktionen fremover være en begrænsende faktor for befolkningsudviklingen?

Seniorrådgiver, ph.d. Henning Otte Hansen (ansvarshavende redaktør)
Fødevarøkonomisk Institut, Københavns Universitet